

TYÖASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/1998 vp

**Hallituksen esitys laeiksi työsopimuslain 28 ja
47 j §:n, vuosilomalain 16 §:n ja opintovapaa-
lain 13 §:n muuttamisesta**

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä marraskuuta 1998 lähettänyt työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi työsopimuslain 28 ja 47 j §:n, vuosilomalain 16 §:n ja opintovapaaain 13 §:n muuttamisesta (HE 253/1998 vp).

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

— lakialoitteen 127/1998 vp (Matti Vanhanen /kesk ym.) laeiksi työsopimuslain ja työaikalain 40 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 10 päivänä marraskuuta 1998

— lakialoitteen 130/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.) laiksi työsopimuslain 28 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 12 päivänä marraskuuta 1998.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pääsihteeri Tarja Kröger, työministeriö

- tarkastaja Juha Keinänen, Uudenmaan työsuojelupiiri
- lakimies Pentti Itkonen, Akava
- lakimies Jouko Levonen, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto HRHL
- apulaisneuvottelupäällikkö Elina Vartiainen-Hynönen, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- lakimies Kaija Kortekangas, Liikealan ammattiliitto
- lakimies Martti Virtanen, Palvelutyönantajat
- vastaava lakimies Kyösti Suokas, Rakennusliitto
- lakimies Jorma Rusanen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- palkkasihteeri Juha Söder, Tekstiili- ja vaate-tustyöväen liitto Teva
- varatuomari Markus Äimälä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- lakimies Heli Ahokas-Kelotie, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- professori Mikael Hidén
- professori (emeritus) Antero Jyränki.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työsopimuslain sairausajan palkkaa ja työsopimuksen päättämismenettelyä koskevien säännösten pa-

kottavuutta sekä vuosilomalain ja opintovapaa-
lain säännösten ehdottomuutta koskevia sää-
nöksiä siten, että työnantaja, joka on velvollinen
noudattamaan yleissitovaa työehtosopimusta,

saisi soveltaa myös sellaisia mainittujen säännösten nojalla solmittuja työehtosopimusmääräyksiä, joilla on vähennetty työntekijän lain mukaan määräytyviä etuja. Esityksen mukaan yleissitovaa työehtosopimusta noudattava työnantaja ei kuitenkaan voisi tehdä edellä tarkoitettuihin työehtosopimusmääräyksiin perustuvia paikallisia sopimuksia.

Esityksen tavoitteena on saattaa yleissitovaa työehtosopimusta noudattava työnantaja samaan asemaan sellaisen työnantajan kanssa, joka soveltaa työehtosopimusta työehtosopimuslain mukaan.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa 127/1998 vp ehdotetaan työsopimuslakiin ja työaikalakiin lisättäväksi säännökset, joilla työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella noudattava työnantaja asetetaan työehtosopimukseen sisältyvien työsuhteen ehtojen noudattamisvelvollisuuden suhteen samaan ase-

maan niin sanotun järjestäytyneen työnantajan kanssa.

Työsopimuslakiin ja työaikalakiin lisättävillä säännöksillä työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella noudattavalle työnantajalle annetaan oikeus työnantajajyhdistykseen kuuluvan työnantajan tavoin soveltaa myös niitä työehtosopimuksen määräyksiä, jotka ovat työnantajan kannalta laissa säädettyä edullisempia. Ehdotettavat uudet säännökset koskevat sekä työehtosopimukseen kirjattujen laista poikkeavien määräysten soveltamismahdollisuutta että tilannetta, jossa poikkeusjärjestelyn noudattaminen edellyttää työehtosopimuksen mukaan työpaikkakohtaista sopimista. Sen tilanteen varalta, että lain säännöksestä poikkeaminen on työehtosopimuksessa määrätty riippumaan paikallisesta sopimisesta, ehdotetaan työsopimuslakiin otettavaksi säännökset siitä, miten työpaikkakohtainen tai muu vastaava paikallinen sopimus voidaan tehdä yleissitovuuden piirissä olevassa yrityksessä.

Lakialoitteessa 130/1998 vp ehdotetaan työsopimuslain 28 §:n 2 momentin muuttamista siten, että työehtosopimuksella voidaan ainoastaan parantaa työntekijän oikeutta sairausajan palkkaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Valiokunta toteaa, että työehtosopimusten yleissitovuus on merkittävä osa suomalaista työehtosopimusjärjestelmää ja että nämä lakiehdotukset eivät merkitse yleissitovuuden murtaamista tai kyseenalaistamista.

Valiokunta katsoo, että työsopimuslakikomitean tulee jatkotyössään kiinnittää erityistä huomiota yleissitovien työehtosopimusten kattavuuden turvaamiseen, luottamusmiesten lakisäätei-

siin oikeuksiin, sopimusrikkomusten seuraamusjärjestelmän kehittämiseen, sopimusten noudattamisen valvonnan tehostamiseen ja erilaisten työnantajajäritysten yhdenvertaisuuteen.

Työsuojelupiirien tulee seurata tämän lain uusien säännösten noudattamista ja muutoinkin valvoa, että yrityksissä noudatetaan yleissitovien työehtosopimusten minimimääräyksiä.

Valiokunta toteaa, että työmarkkinaosapuolten ja hallituksen yhteistyöhön perustuva ns. kolmikantayhteistyö on toiminut Suomessa hyvin ja tuottanut maan talouskehityksen kannalta myönteisiä ratkaisuja. Varsinkin työelämän kysymyksissä kolmikantayhteistyö on ollut ja on jatkossakin tärkeää.

Lakialoitteet

Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomana. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoitteet on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina ja

että lakialoitteet 127/1998 vp ja 130/1998 vp hylätään.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Reijo Lindroos /sd
vpj. Armas Komi /kesk
jäs. Tuula Haatainen /sd (osittain)
Anne Huotari /vas
Matti Huutola /vas
Kari Kantalainen /kok
Kyösti Karjula /kesk
Hannu Kemppainen /kesk
Anne Knaapi /kok

Sirkka Lekman /kok
Heikki Rinne /sd
Outi Siimes /kok
Raimo Tiilikainen /r
Marja-Leena Viljamaa /sd
Pertti Virtanen /evir
vjäs. Johannes Koskinen /sd
Matti Vanhanen /kesk.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallitus on esityksellään työsopimuslain, vuosilomalain ja opintovapaalain muuttamisesta tunnustanut tarpeen saattaa yleissitovassa kentässä toimivat järjestäytymättömät työnantajat samaan asemaan sellaisen työnantajan kanssa, joka soveltaa työehtosopimusta työehtosopimuslain mukaan. Hallitus esittää tämän epäkohdan korjaamiseksi vähäisiä, mutta suunnaltaan oikeita muutoksia. Sen sijaan hallituksen esitys jättää työnantajat edelleen keskenään eriarvoiseen asemaan sen suhteen, onko työnantajalla oikeus paikalliseen sopimiseen vai ei. Hallitus nimenomaan kieltää esityksessään edelleen yleissitovassa kentässä toimivaa työnantajaa tekemästä paikallisia sopimuksia. Tältä osin hallituksen esitys on selvässä ristiriidassa lain perusteluissa ilmaistun tasapuolisuutta korostaneen tavoitteen kanssa.

Perusoikeusuudistuksen säätämisen jälkeen on tullut tarve saattaa työnantajat lainsäädännön edessä yhdenvertaiseen asemaan riippumatta siitä, kuuluuko työnantaja työehtosopimuksen tehneeseen yhdistykseen vai ei. Perusoikeuksien, erityisesti yhdistymisvapauden ja yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta nykyinen lainsäädäntö ei ole ajan tasalla.

Työsopimuslain muutoksia valmistellut komitea ei ole vuosikausia jatkuneen työnsä jälkeenkään päässyt asian valmistelussa eteenpäin. Työelämän lainsäädännön valmistelussa on jatkossakin noudatettava kolmikantaista valmisteluperiaatetta, johon valmisteluun valtion ohella osallistuvat työntekijöiden ja työnantajien edustajat riittävän laajasti edustaen sekä järjestäytyneitä että järjestäytymättömiä tahoja. Tässä valmistelussa on kuitenkin saavutettava myös tuloksia. Hallitus tekikin oikein ratkaistessaan itse kiistan, johon kolmikannassa valmistellen ei päätösesitystä syntynyt. Hallituksen ratkaisu nyt käsiteltävien lakien osalta olikin ennakoiva: jatkossakin hallituksen on näytettävä suuntaa uudistusten sisällölle ja edellytettävä tuloksia koh-

tuullisessa ajassa. Kolmikantaisen valmistelun korostaminen ei voi lainsäädäntökysymyksissä merkitä veto-oikeuden antamista kenellekään. Eduskunta säätää viimekädessä lait.

Mielestämme valiokunnan olisi pitänyt ottaa esityksensä pohjaksi Matti Vanhasen ym. lakialoite 127/1998 vp, jossa ehdotetaan työsopimuslakiin ja työaikalakiin lisättäväksi säännökset, joilla työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella noudattava työnantaja asetetaan työehtosopimukseen sisältyvien työsuhteen ehtojen noudattamisvelvollisuuden suhteen samaan asemaan niin sanotun järjestäytyneen työnantajan kanssa. Lakialoitteessa esitetään, että työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella noudattavalle työnantajalle annetaan oikeus työnantajayhdistykseen kuuluvan työnantajan tavoin soveltaa myös niitä työehtosopimuksen määräyksiä, jotka ovat työnantajan kannalta laissa säädettyä edullisempia. Ehdotetut uudet säännökset koskevat sekä työehtosopimukseen kirjattujen laista poikkeavien määräysten soveltamismahdollisuutta kuin myös tilannetta, jossa poikkeusjärjestelyn noudattaminen edellyttää työpaikka-kohtaista sopimista. Lakialoite ehdottaa myös menettelyn, miten työpaikkakohtainen tai vastaava paikallinen sopimus tehtäisiin yleissitovuuden piirissä olevassa yrityksessä. Valiokunta katsoo mietinnössään aivan oikein, että työsopimuslakikomitean tulee jatkotyössään mm. kiinnittää erityistä huomiota erilaisten työnantajayritysten yhdenvertaisuuteen. Tätä vaatimusta eduskunnan olisi vahvistettava vaatimuksella saattaa työnantajat keskenään yhdenvertaiseen asemaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatiessaan ehdotusta työsopimuslain uudistamiseksi selvittää työehtosopimusten yleissitovuusjärjestelmän suhteen

perusoikeuksiin ja saattaa työnantajat, jotka noudattavat työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella, samaan asemaan sellaisten työnantajien kanssa, jotka soveltavat työehtosopimusta työehtosopimuslain perusteella.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1998

Armas Komi /kesk
Hannu Kemppainen /kesk

Kyösti Karjula /kesk
Matti Vanhanen /kesk